

פירוש על "הגדת הנציב מוולוז'ין" מאת החייל הקדוש עמיחי רובין הי"ד

בשלושת השבועות הקרובים נביא קטעים מהפירוש שעמיחי כתב לאור לימוד פירוש הנציב מוולוז'ין להגדה. עמיחי אהב מאד את "הגדת הנציב" - פירוש עמוק להגדה מלא בכיסופים למקדש ולגאולה שלימה.

על פי הנציב מטרת ההגדה של פסח היא להשפיע על לב הקוראים בה לכסוף לגאולה ולרצות בכל לב את בניית בית המקדש. כל עוד בית המקדש לא בנוי המוקד בליל הסדר הוא המצה שהיא לחם עוני שנאכל כמו קורבן ויש לה דינים הדומים לו. המצה היא כמו שכותב ירמיהו הנביא "הציבי לך ציונים" - תתכוננו, תייצרו זכרונות על ידי מעשים, כמו שנהגו בבית המקדש כדי שנדע איך לנהוג כשהוא יבנה במהרה בימינו, אמן. ליל הסדר אמור לעורר ציפיה לאכילת הפסח בקדושה. הוא מזכיר לנו לאן אנו צריכים לשוב.

עבדים היינו

"עבדים היינו... ובזרוע נטויה" - זה מקרא בפרשת ואתחנן, אצלנו בהגדה נוספו המילים "וזרוע נטויה", זה מוסיף על הפס' בתורה, ויש להבין למה? אם הכוונה היא להגדיל כח היציאה, היה צריך להרבות בתארי הגבורה כמו "אותות ומופתים" (כמו המשך הפס' בפרשת כי תבוא, שממנו הביא בעל ההגדה את "ובזרוע נטויה"), אז אם כך לשם מה הוסיף את "וזרוע נטויה"? לעניין תחילת הסיפור שהוא מתחיל בגנות ומסיים בשבח. מהי הגנות? שיטה אחת - "מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו", ושיטה נוספת היא שהגנות היא המילים "עבדים היינו". מה הגנות שם? שעבדים היינו ולא רצינו לצאת. על זה הגנות, לא על הגלות שהיא הכרח, אלא על חוסר רצון לעזוב את הגלות. אז ב"עבדים היינו" יש את הסיבות למה ללא "יד חזקה וזרוע נטויה" לא היינו נגאלים. נמשלו ישראל במדרש, על הפס' "ויושע ה'... מיד מצרים" (שמות י"ד ל'), לאדם שאוחז ציפור בידו, ובא איש חזק יותר להוציא את הציפור מידו - לא יועיל לו חוזקו להרביץ לו, כי יוכל לדחוק הציפור בידו ולהרוג אותה, ומה הועיל הגיבור בגבורתו? לא יועילו לו המכות להוציא את הציפור חיה! כך בעניין הוצאת עם ישראל ממצרים - לא היה מקום שיועילו המכות שנתן הקב"ה למצרים כשהם אוחזים את ישראל בידם ויכולים להורגם, ולכן אמרו "צדקת פרזונו בישראל" (שופטים ה' י"א) - צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרן בין האומות" (פסחים פ"ז ב'), שלא יוכלו להורגם בבת אחת. ואכן קשה היה להוציא את ישראל כשהם חיים, אבל הקב"ה הוציאנו מיד מצרים. ועוד כשהנכבש רוצה לצאת אז יותר קל לשחררו כשהנכבש עצמו מתחזק ורוצה לצאת. אבל אם הנכבש בעצמו רוצה להישאר זה יותר קשה, וכך אומר הנציב"ב שהיו בישראל כמה אלפים ורבבות שלא רצו לצאת כי היו עשירים. אז היו שתי בעיות: א' - המצרים יכלו להורגנו, ב' - עמ"י בעצמו לא רצה לצאת. ההגדה מתחילה בגנות שלנו שלא רצינו לצאת ושלא היה בכוחנו. וכן הוציא הקב"ה את ישראל חרף שתי המניעות הללו גם ביד חזקה וגם בזרוע נטויה. **"יד חזקה" - תגיד ההגדה בהמשך שזה הדבר שהיה בתוך מכת חושך כדי לכלות את הקוצים שהיו בעמ"י,**

שאותם הקוצים היוו מניעה מישראל לצאת - אם הם לא היו מתים ישראל לא היו יוצאים.

"זרוע נטויה זו החרב" - מה יעשה מי שרוצה להציל את הציפור? לא יניח את זרועו אפילו לרגע, אלא תהא זרועו נטויה בין מכה למכה עד שיניחה חיה... כך היו ישראל ומצרים, ופרעה לאחר המכות כל פעם היה מתיישב עם גדולי המלכות שלו והיו מתכננים לאבד את ישראל - מה עשה הקב"ה? אחר שנחו מן המכה, הייתה "זרועו נטויה" להמית את כל מי שהיה בידו להרע לישראל בעצתו, זה "זרוע נטויה" - זו תחילת ההגדה של מתחיל בגנות ומסיים בשבת. וכך גם בזמן הזה, ישנם אנשים שלא מכירים בגאולה העתידה לבוא במהרה, אבל הקב"ה ישלוט עלינו ביד חזקה (כמו שגם ראינו לצערנו שהתממש), וגם ב- "זרוע נטויה" - על זה אומר הנצי"ב **שצריך לזכור בזמן הזה שיש גויים שמאיימים לכלותינו, אך הקב"ה מגן עלינו, וידו נטויה עלינו בהשגחה מופלאה.**

ואלו לא הוציא הקב"ה...

כתוב "לא לעולם חוסן" (משלי כ"ז כ"ד), אז למה אומר בעל ההגדה שהיינו משועבדים עד היום? הרי כל המלכויות נעלמות מעת לעת, פשוט מצרים הייתה נעלמת כמה זמן אח"כ! על זה עונה הנצי"ב, שזה מה שבא מגיד ההגדה לומר, העובדה שהרבה מלכים קמים ונופלים ואומות עולות ונעלמות, זה בכלל "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" - בגלל שהקב"ה אמר שעמ"י מקבל את התורה - אז מלכויות קמות ונופלות, בגלל זה ובגלל שאנו עמו של הקב"ה. וכך צריך להסתכל על ההיסטוריה, שהמציאות מסתדרת כך שהתורה שעמ"י קיבל תוכל להישאר. ומביא הנצי"ב גמ' ביבמות - "אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל" (יבמות ס"ג א') - אומר רש"י: לייראם כדי שיחזרו בתשובה. בצפניה ג' כתוב פרק שלם על ירושלים, על ירושלים שמלאה בתמונות עם תיאורים ממש נוראיים, ובאמצע הנבואה הזאת יש פתאום את הפס' ביבמות "הַכְרַתִּי גוֹיִם נְשָׂמוֹ פְּנוֹתָם הַחֲרַבְתִּי חוּצוֹתָם מִבְּלֵי עוֹבֵר... אֶמְרָתִי אֶפְתָּרְאִי אוֹתִי תִקְחִי מוֹסֵר... (צפניה ג' ו'-ז)" - הבאתי פורענות על האומות כדי שתראו ותיראו, עוד מעט הפורענות תבוא עליכם. אם כן, כל הפורעניות שמביא הקב"ה יש להן רק מטרה אחת - להחזיר את עמ"י בתשובה. אבל אם לא היינו יוצאים ממצרים ומקבלים תורה - לא הייתה אף פורענות בעולם, **כי כל מטרת הפורענות היא להגדיל תורה ולהאדירה ע"י ישראל.**

ולכן אם לא היינו מקבלים תורה - מצרים עד היום הייתה גדולה וחזקה ולא נופלת, וכל הממלכות שנפלו עד היום נפלו בזכות מתן תורה, כדי שעמ"י יעשה את תפקידו בעולם.

ואפילו כולנו חכמים... וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח

תכלית סיפור יציאת מצרים היא לחדד ולחזק את השגחתו הפרטית של הקב"ה על עמ"י. זו תכלית ליל הסדר. ואם כן, אם כולנו חכמים, כולנו נבונים, וכביכול לא צריכים את ליל הסדר, כי אנחנו חכמים ונבונים ויודעים את התורה שהיא מלאה במה שרואים בליל הסדר. אז מה ענין ליל הסדר? מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים, ולא בגלל שכולם חכמים ונבונים ויודעים את התורה. וכי מי שחכם ונבון ויודע את התורה לא צריך ליל הסדר? אומר הנצי"ב: בזה נכשל שלמה, שחשב שזה שטעם המצווה בטל - אומר שלא צריך להיזהר בגוף המצווה, ובאמת אינו כן. שכך אמר שלמה - הרי הקב"ה אמר למלך לא להרבות נשים כדי שלא יטו את לבבו, אז אני ארבה ואשמור על עצמי שלא יטו את לבבי, אבל בסוף הן הטו את לבבו. ושלמה עושה תשובה, כמו שכתוב בקהלת "ופניתני אני לראות חכמה והוללות וסכלות" - מה שחשבתי שהחכמתי בתורה - היה הוללות וסכלות. גם אם סר הטעם מאיזו מצווה - עדיין חס וחלילה אתה לא פוגע בגוף המצווה, כי הוא אלוקי, כך הקב"ה החליט שיראה גוף המצווה, ואלו מחשבות עמוקות מאוד מאוד, לכן גם אם אתה חושב שהבנת את גוף המצווה אסור לשנות כהוא זה. ולכן גם אם כולנו חכמים ונבונים ויודעים את התורה מחוייבים אנו לספר ביציאת מצרים, ומי שלא יספר כנראה ימצא שלבבו נוטה. חייב האדם לספר ביצ"מ, שאסור לשנות במצווה - גם אם אתה חושב שאתה יודע טעמה. הקב"ה נתן את המצווה, ואם הורדת מצווה אחת - נהיית נכה, פגמת בגוף! ולכן יש מצווה לכל אחד לספר ביציאת מצרים ללא יוצא מן הכלל!

